

ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ УКРАЇНИ, ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ТА США

Долотова Марина Василівна

здобувач вищої освіти факультету української
й іноземної філології та мистецтвознавства

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

Науковий керівник: Конопелькіна О.О.

канд. філол. наук, доцент кафедри англійської філології ДНУ

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

Поповнення мовного словника новими словами – неминучий історичний процес. На появу нових слів впливає безліч чинників, включно з використанням комп'ютерних технологій та інтернету, розвитком культури, популярної культури та моди, постійними науковими та технологічними відкриттями, розвитком соціально-економічної та медичної сфери. Неологізм – це слово з новою формою або значенням, утворене морфологічними або лексико-семантичними засобами, що має абсолютну або відносну новизну. До неологізмів також належать лексичні запозичення та вирази, які є новими для носіїв мови [1].

Існує три основні типи неологізмів: власне неологізми, конверсії та семантичні інновації. Неологізми в англійській та українській мовах використовуються для позначення речей, явищ і подій, які є абсолютно новими для людей як за формою, так і за змістом. Конверсія відноситься до нового поняття з уже наявною в мові формою, а семантична інновація передає новий відтінок значення через нову форму слова. І англійська, і українська мови сповнені неологізмів через необхідність називати предмети, явища та події, з якими люди стикаються вперше [2].

Найпоширенішими способами утворення неологізмів в англійській та українській мовах є афіксація, словоскладання, скорочення та основоскладання. Афіксація передбачає утворення слів за допомогою суфіксів і префіксів. Афіксація є найбільш ефективним методом утворення слів як в англійській, так і в українській мовах. Словоскладання і телескопія використовуються для об'єднання двох слів з метою формування основної частини інноваційного словникового запасу. Основна відмінність між цими методами полягає в типі словосполучення. У разі складених слів обидва слова залишаються незмінними, на відміну від розширення та скорочення. Як уже згадувалося, аббревіація – менш продуктивний спосіб створення нових слів, але він відіграє важливу роль у формуванні лексики соціальних мереж. Для англійської мови також характерне створення нових слів шляхом трансформації. Не всі нові слова в мові утворюються виключно морфологічним шляхом, і значна частина нових слів – це слова, що змінюють значення без зміни форми, або слова, запозичені з інших мов, що адаптуються та асимілюються в системі мови перекладу [3; 4].

Для того щоб зрозуміти причини і умови появи нових слів умові, а також для класифікації і категоризації нової лексики, потрібно визначити основні принципи цього процесу. Класифікація нових слів дуже широка і, залежно від підходу дослідника, може містити безліч типів і категорій. Цю проблему розглядала низка лінгвістів, зокрема Д. Розенталь, М. Теренкова, І. Голуб і С. Алаторцев.

Вони класифікували неологізми за різними критеріями. Серед них критерії

способу створення слів (лексичні та семантичні неологізми), критерії умов, за яких вони створюються (загальні та індивідуально-авторські неологізми), критерії мети та функції використання неологізмів (номінативні та стилістичні неологізми) [3; 5].

Для класифікації неологізмів можна також використовувати різні ознаки, такі як тип мовної одиниці (неолексеми, неофраземи, неосемеми), ступінь новизни (абсолютний неологізм, відносний неологізм), тип позначуваної реалії (новий, старий, теперішній, мертвий, несправжній) і спосіб утворення (запозичення, словотвір, значення) [3; 5]. Таким чином, видно, що не існує єдиної класифікації неологізмів, яка б включала й описувала всі рівні новизни неологізму.

Український, британський та американський журналістський дискурс є предметом вивчення, аналізу та розуміння в лінгвістиці та інших галузях людського знання. Термін «дискурс» не має однозначного тлумачення, але він описує форму взаємодії, що відбувається за допомогою медіа-мовлення на аудиторію, яка не присутня фізично. Медіа-дискурс – це вид творчої, записаної та спонтанної комунікації, що відбувається через різні платформи передачі інформації. Критичний дискурс-аналіз – це один із підходів до вивчення медіа-дискурсу, метою якого є оцінка повідомлень та їхнього ідеологічного впливу. Технологічні досягнення в царині ЗМІ зробили запис і аналіз журналістського дискурсу простішим і доступнішим для багатьох мовних аналітиків [6].

Проаналізувавши мовний матеріал у публіцистичному дискурсі України, Великобританії та США ми дійшли висновків, що багато термінів, пов'язаних з російсько-українською війною, походять і поширюються з української мови і тому більш активно використовуються в українському медіа-просторі (Z, орки, русофобія тощо). Багато термінів також активно використовуються в обох публіцистичних дискурсах (наприклад, Зернова угода – the Ukraine grain deal, Путлер – Putler тощо). Окрему групу становлять неологізми, що вживаються лише в українській публіцистиці і не зустрічаються (або дуже рідко) в англо-американському медіапросторі. До них відносяться аналоговнет, бандеромобіль, двоохсоті, трьохсоті, за поребріком тощо [7].

З неологізмами, пов'язаними з пандемією Covid-19, ситуація протилежна. Більшість з них були сформовані в англomовному публіцистичному дискурсі. В обох дискурсах з'явилася низка неологізмів на позначення однієї й тієї ж реалії (coronavirus – коронавірус, antivax – антиваксер, pandemic – пандемія тощо), а також перелік з унікальними термінами в обох мовах (укр. – дистанційка, коронакриза, коронаскептик, англ. – conapocalypse, coronageddon, covidiot тощо). Однак варто зазначити, що за кількістю нових мовних одиниць домінує англomовний дискурс [7].

Щодо новизни запропонованих нових термінів можна зробити висновок, що більшість термінів, які з'явилися у зв'язку з епідемією коронавірусу та російсько-українською війною, є фактично новими словами, тобто мають нові форми та нові значення. Наприклад, ковіднутися, коронакриза, coronacoaster, русофобія, орки, covexit, quaranteams, cluster munitions, Z тощо. Щодо інших слів результати розділилися. Частина неологізмів, пов'язаних з війною, є новотворами, які вже втратили свою новизну в українській мові, але вказують на актуалізовані реалії в англійському медіа-дискурсі (Slava Ukraini!, Donbas, Oligarch). Втім, через те, що у публіцистичному дискурсі України, Великобританії та США існує багато спільних термінів в межах теми коронавірусу, що мають однакове поширення і сприймаються (або є) однаково новими, тут аспект новизни співпадає. Деякі з неологізмів, пов'язаних з коронавірусом, також існували в мові певний час, але набули поширення лише під час епідемії (наприклад, коронавірус, пандемія, чіпування, Blursday,

antivax) [7].

Розглядаючи нові слова на тему війни, можна сказати, що більшість неологізмів були утворені в українській мові і з'явилися в англійській через запозичення. При обговоренні неологізмів на тему коронавірусу можна, навпаки сказати, що багато неологізмів є запозиченими для української мови та утворилися в англійській природним шляхом, переважно через словоскладання та основоскладання (coronacoaster, coronapocalypse, Blursday, quaranteams та ін.). Проте в обох групах неологізмів більша різноманітність способів творення: семантичні інновації (Зернова угода), словоскладання (Putler, дистанційне навчання), афіксація (русофобія, ковіднутися), основоскладання (коронакриза), скороченням (антиваксер) притаманна саме українській мові [7].

Список використаних джерел:

1. Дзюбіна О. Проблематика визначення терміна «неологізм» (на матеріалі англійської мови). Філологічний дискурс: Зб. наук. праць. 2017. Вип. 6. С. 221-228.
2. Гречанюк Ю. Поняття «неологізм» і його типологія. Збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії». Кропивницький, 2022. 423 с.
3. Коваленко К. Продуктивні способи утворення нових слів у сучасній англійській мові. Актуальні проблеми сучасної медицини. 2013. № 4. С. 211-214.
4. Сивак А. О. Способи утворення неологізмів, які використовуються при висвітленні подій, пов'язаних із пандемією Covid-19. Publishing House "Baltija Publishing", 2021. С. 263-267.
5. Дзюбіна О. Типологічні принципи класифікації неологізмів у сучасній англійській мові. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. Одеса 2018, № 33 (2). С. 38-40.
6. Schröder K. C. Media discourse analysis: researching cultural meanings from inception to reception. Textual cultures: text, contexts, interpretation. 2007. Vol. 2, no. 2. P. 77-99. URL: <https://doi.org/10.2979/tex.2007.2.2.77> (date of access: 05.11.2023).
7. <https://twitter.com>.